

İÇİNDEKİLER

§ 1. GİRİŞ	i
I. KAVRAM	1
1. Terim sorunu.....	1
2. Pacta sunt servanda ile yakınlığı.....	2
3. Dürüstlük kuralının şemsiyesinde; venire contra factum proprium.	4
4. Exceptio doli generalis, ahlâka aykırılık ve dürüstlük kuralı ile dörtleme.....	5
5. Ahlâk ile ilişkisi.....	6
II. ROMA HUKUKUNDA VE MÜŞTEREK HUKUKTA	8
III. VENİRE CONTRA FACTUM PROPRIUM YASAĞININ AVRUPA ADALET DIVANI'NA UYGULANMASI	9
iv. İDARE HUKUKUNDA VE VERGİ HUKUKUNDA ÇELİŞKİ YASAĞI.....	9
V. CEZA HUKUKUNDA	11
§ 2. ÇELİŞKİ YASAĞININ KURUCU UNSURLARI	13
I. BİR TARAFIN ÖN DAVRANIŞI	13
II. ÇELİŞKİLİ DAVRANANIN KUSURLU OLMASI	16
1. Sorumluluğun objektif şartlan yanında sübjektif şartlan.	16
2. Kusur sorunu.....	16
3. Ön davranışta kusur.....	17
III. GÜVENEN KİŞİNİN İYİNİYETLİ OLMASI	18
1. İyiniyetli olması.....	18
2. Muhatabın korunmaya değer olması.....	19
IV. VENİRE CONTRA FACTUM PROPRIUM'UN ETİK TEMELİ	21
1. Güvenin korunmasının hukuk etiği temeli.....	21
2. Hakkaniyet ve eşitlik ilkeleri çelişki yasağı getirirler.....	23
3. Güven uyandıranın eşit ahlâkî yükümü varsa çelişki haklı sayılmalıdır... ..	23
V. MENFAAT DENGESİ	24

§ 3. GÜVEN TEORİSİ VE GÜVEN SORUMLULUĞU AÇISINDAN ÇELİŞKİ YAŞAĞI.....	25
I. GENEL BAKIŞ.....	25
n. GÜVENİN DÖRT GÖRÜNÜM BİÇİMİ.....	27
1. irade açıklamalarının yorumunda güven teorisi.....	27
2. işlem temasında güven.....	28
3. Güvene dayalı ifa sorumluluğu.....	30
a) Güvene dayalı ifa sorumluluğu halleri.....	30
b) Hakkı kötüye kullanmanın ana çizgileri.....	31
aa) Güvenen o durumdadır ki onun kabul ettiği duruma uygundur	31
bb) Veya eğer o gerçek durumu bilseydi güvenmeyecekti.....	31
c) Güven sorumluluğunun temeli.....	32
4. Güvene dayalı tazminat sorumluluğu.....	32
III. SÖZLEŞME OLUP OLMADIĞINA GÖRE GÜVEN SORUMLULUĞU.....	33
1. Sözleşme varsa.....	33
2. Sözleşme kurulmamışsa ve yoksa.....	33
IV. GÜVEN TEMELİNE DAYANMA.....	35
1. Güvenin içeriği.....	35
2. Meşruiyet temeli olarak güven.....	36
3. Güvenin yoğunluğu.....	36
4. Güven örnekleri.....	36
5. "Ferahat" mi, "venire contra factum proprium" mu?.....	37
6. Güven teorisi uygulanmış örnekler.....	37
a) Kiracı - alt kiracı.....	37
b) Hukukî işlem dışında güven.....	38
c) Tahkime önce itiraz sonra kabul.....	38
d) Olumlu referans mektubu.....	38
e) Satımda seçeneklerin kullanılması.....	38
f) Son hesap durumu.....	38
g) Uzun süre devam eden uygulamalarda.....	39
7. Çelişkili davranmanın yaptırımı.....	40

V. GÜVEN TEMELİNE DAYANMAYAN VENIRE CONTRA FACTUM PROPRIUM	40
1. Venire yaşının düzeltici etkisi.....	40
2. Venire yaşını düzenleyen yasa hükümleri.....	41
VI. GÜVEN SORUMLULUĞUNDA İLLİYET BAĞI	44
VII. GÜVEN KORUNMASI İLE VENIRE CONTRA FACTUM PROPRIUM'UN AYRI İLKELER SAYILMASI	45
§ 4. UYGULAMADA ÇELİŞKİ YASAĞI ÖRNEKLERİ . . .	47
I. GENEL BAKIŞ	47
II. MÜNFERİT ÖRNEKLER	47
1. Zamaşımını ileri sürme.....	47
2. Tahkim şartının geçersiz olduğunu iddia ettiği halde, tahkimde kararın lehine çıkması durumunda aksini savunmak venire contra factum proprium'dur.....	49
3. tş Hukuku ilişkilerinde.....	49
4. Memurlar hakkında.....	49
5. Aynı haklarda.....	50
6. İflâs masasına bir alacağın mükerrer yazılması.....	50
7. Uzman kişinin yaptığı işe dair hesap kesme belgesi.....	50
8. Simsar örneği.....	50
9. Referans mektubu sonrası dürüst olmadığı iddiası ile tazminat davası	51
10. Karşı tarafta hakkını kullanmayacağı kanaatini uyandırma.....	51
11. Bilgi ve becerisinin sınırlı olduğunu bildiği bir şahıstan hatır için bir istemde bulunan, zarar görürse ondan tazminat talebi sınırlı olabilir.....	51
12. Karşı taraf hakkını kötüye kullanıyorsa veya çelişkili davranışın toplumdaki varlığı tehlikeye düşecekse, onun tazminat ödemesi gerekmez.....	52
13. Kiralayan kira sözleşmesi kurarken bildiği "mesken ihtiyacı" veya "işyeri ihtiyacı"nı tahliye sebebi olarak ileri sürememelidir.....	52
14. Ahlâka aykırı çelişkili davranıştan karşı taraf yararlanamaz.....	52
15. Daha önce temsilci olarak yetkilendirdiği şahsı, bu defa temsil yetkisi olmadan görevlendiren şahıs, sözde temsilcinin işlemi ile bağlıdır.....	52
16. Müzakerelerin sözleşme kurulmadan kesilmesi durumunda.....	52

17. Bir sözleşmeden yararlanırken onu "geçerli", yaran sona erince "geçersiz" saymak venire contra factum proprium oluşturur.....	53
18. Birlikte ve bina yapmak üzere satın aldıkları arsaya paydaşın bina yapmasına engel olma kabul edilmez çelişkili davranıştır.....	54
19. Birden fazla ardarda teslimli ve sürekli borç ilişkisi ile bağlı şahsın avantajlı olana devam ile kân azalanı feshetmek istemesi çelişkilidir. . . .	54
20. Park yerini işgal edegelen şahsın kira sözleşmesinin kurulduğunu kabul etmemesi venire contra factum proprium'dur.....	54
§ 5. ÇELİŞKİ YASAĞININ SONUÇLARI.....	57
I. SONUÇLARA GENEL BAKIŞ.....	57
1. Haksızlığı engelleme işleri.....	57
2. Venire contra factum proprium ile sağlanan hukukî sonuçlar sadece "münferit olay" için değil, mücerret ve genel niteliktedir.....	58
3. Şekle bağlı işlemin geçersizliğini düzeltme.....	58
4. Katlanma temsilinde - Görünüşte temsilde sözleşme ile bağlanma	58
5. Hakem şartına itirazda.....	59
6. Münhasır yetkili şartını sözleşmeye geçirmeyen simsar örneği	59
7. işçinin verdiği zarar gecikerek dâva etme.....	60
8. Çelişki yasağına aykırı davrananın hakkını kaybetmesi ya da karşı tarafın bundan bir hak kazanması.....	60
II. DEF'İ Mİ, İTİRAZ MI (HAKİM RE'SEN DİKKATE ALMALIMI?).....	60
III. VENİRE CONTRA FACTUM PROPRIUM'UN İKİNCİL OLMASI.....	62
1. İlkenin yapısına bağlı ikincillik niteliği.....	62
2. Etik değerlerin daha üstün olması nedeniyle çelişkili davranışın meşru sayılması.....	63
3. Genel ilkelerin yarattığı uygulama tehlikesi dikkate alınmalıdır.	65
IV. AŞIRILIK YASAĞINA AYKIRILIK DURUMUNDA, MUHATAP YARARINA HAK DOĞMASI.....	67
1. Muhatap için hak doğması, karşı taraf için hak kaybı.....	67
2. Batıl hukukî işlemlerde güveni korumanın aracı olarak muhatap yarana "hak doğması".....	67
3. Taraflar arasında "sözleşme" olmamasına karşın "uygulama" varsa, bu "uygulama" kesilirse hak doğar mı?.....	69

4. Bir tarafın "Tamamen ihtiyarî" veya "Talep ve dava hakkı vermez" kaydı ile devamlı yerine getirdiği edimler uzun süre uygulanınca karşı tarafı bu konularda "hak sahibi" kılar.....70
5. Yanlış yorum durumunda güveni korunmak için muhatap "hak sahibi" olur.....71
6. "Gelecekte" bir sözleşme kurulacağı güvenini uyandırarak karşı taraftan yararlanma, uzun süre sonra muhatabın kurulması düşünülen sözleşmedeki hakları kazanması sonucunu doğurur.....71
7. "Hak düşümü" ile "hak kazanma" hallerinin karşılaştırılması.....72

§ 6. ÇELİŞKİ YASAĞININ HUKUKÎ SONUCU OLARAK "HAK DÜŞÜMÜ".....73

I. KAVRAM.....73

1. Terim.....73
2. Hak düşümü ile çelişki yasağı arasındaki ilişki.....74
 - a) Hak düşümünün iki ayrı görünümü.....74
 - b) Venire contra factum proprium'un yaptırımı olarak hak düşümü.....75
 - c) Venire contra factum proprium'un benzeri olarak hak düşümü.....76
3. Hak düşümünün kurucu şartları.....77
 - a) Uzun süre hareketsiz kalma.....77
 - b) Güven sağlayacak önceki davranış olmalıdır.....78
 - c) Hak sahibinin hakkını geç kullanmak istemesi dürüstlüğe aykırı düşmelidir.....78
 - d) Karşı tarafın güveni korunmaya değer olmalıdır.....78
4. Hak kaybetmenin alanı.....79
5. Hak kaybetmesinin konusu.....79

II. HAK DÜŞÜMÜ VE ALACAKLININ KUSURU.....81

III. BENZERLERİNDEN AYRILIĞI

1. Feragatten ayrılığı.....82
2. Susma'dan farkı.....85
3. Aftan ayrılığı.....85
4. Zamanaşımı ve hak düşüren süreden ayrılığı.....86
 - a) Genel bakış.....86
 - b) Zamanaşımından ayrılığı.....87
 - c) Hak düşürücü süreden ayrılığı.....89

d) Kazandırıcı zamanaşımından ayrılığı.....	90
5. Bozucu şarttan ayrılığı.....	90
6. Birlikte kusur.....	90
7. İşlemeden ayrılığı.....	93

§ 7. ÇELİŞKİ YASAĞININ BENZERLERİNDEN

AYRILIĞI.....	95
---------------	----

I. HİLE İLE HUKUKİ DURUM YARATMA..... 95

II. KENDİ KUSURU İLE SEBEP OLDUĞU ZARARDAN YARARLANMA..... 96

III. EXCEPTIO DOLIGENERALIS..... 97

1. "Exceptio doli", "doluş praeteritus", "doluş praesens".....	97
a) Genel anlamda exceptio doli.....	97
b) Doluş praeteritus (hakkın doğumundan önceki hile).....	98
2. Exceptio doli specialis.....	99
3. Exceptio doli generalis.....	100
4. Örnekler.....	103
a) Kendi malını bilmeyerek satın almada.....	103
b) Harçlar, masraflar.....	103
c) Kefaletin şekli hakkında yanılma.....	103
d) Exceptio doli generalis'in borç ilişkisi dışında haklar uygulaması . . .	103
e) Vasiyetnameyi geri almada exceptio doli generalis.....	104
f) Ölümden sonra için ibra.....	104
g) Benigna interpretatio.....	104
h) Exceptio doli generalis haksız aşın taleplere karşı muhatabı korur	104
i) Haksız zenginleşme sebebiyle exceptio doli generalis.....	105
f) Şekil eksikliği ileri sürmenin exceptio doli olacağı görüşü.....	105
5. Exceptio doli generalis'e eleştiriler.....	105
6. Exceptio pacti ile exceptio doli generalis'in yarışması.....	106
7. İki bin yıllık exceptio doli generalis'in venire contra factum proprium'a açılan yoldaki rolü.....	107

§ 8. KARŞI TARAFIN İFASINI KABUL ETTİKTEN SONRA İFADAN KAÇINMA	109
I. GENEL KURAL OLARAK KARŞI TARAFIN İFASINDAN YARARLANARAK İFADAN KAÇINMASININ DÜRÜSTLÜK KURALINA AYKIRI OLMASI	109
II. MÜMEYYİZ KÜÇÜĞÜN İZİNSİZ ÇALIŞMASI	110
III. CEP HARÇLIĞI İÇİN AYRIK DURUM	112
IV. EYLEMSEL BORÇ İLİŞKİSİ	113
1. Kavram.....	113
V. OLASI MİRASÇISINI HAYATI BOYUNCA ÇALIŞTIRAN ÇİFTLİK SAHİBİNİN, ÇİFTLİĞİ DEVİR SÖZLEŞMESİNİ ŞEKLE UYMADAN YAPMASI	114
VI. TÜRK YARGITAYININ MUHTEŞEM ÇÖZÜMÜ: "İFA EDİLEN SÖZLEŞMENİN GEÇERSİZLİĞİ İLERİ SÜRÜLEMEZ"	115
VII. KISMÎ GEÇERSİZLİK (KISMÎ BUTLAN) HALİNDE BİR TARAFIN İFASI	119
VIII. GİZLİ UYUŞMAMA HALİNDE BİR TARAFIN İFASI	119
IX. AÇIK UYUŞMAMA HALİNDE BİR TARAFIN İFASI	120
§ 9. ŞEKİL EKSİKLİĞİ HALİNDE ÇELİŞKİ YASAĞI	121
I. HUKUKÎ İŞLEMLERDE ŞEKİL EKSİKLİĞİNİN SONUÇLARININ AŞILMASI ÖRNEKLERİ	121
1. Genel Bakış.....	121
2. Şekil eksikliğinin aşılması halleri.....	123
a) Hukukî işlemin çevrilmesi.....	123
aa) Şartlan.....	123
bb) Çevirme (tahvil) örnekleri.....	124
c) Eylemsel sözleşme ilişkisi.....	125
d) Ahlâki bir yükümün ifası.....	126
e) Düzeltme.....	126
f) Kusuru ile şekil eksikliğine sebep olandan tazminat talep olunması ...	126
g) Şekil eksikliğini bile bile ifadan sonra iade talep edememe.....	127

h) Şekil eksikliğinin ileri sürmenin hakkın kötüye kullanılması oluşturması.....	127
3. İctihadın yumuşak ve tereddütlü ilk müdahaleleri.....	128
a) Culpa in contrahendo ile müdahale.....	128
b) Doluş malus ile müdahale.....	129
c) Doluş praeteritus.....	129
4. Doluş praeteritus - Doluş praesens.....	129
aa) Halihazır kusur: doluş praeteritus.....	129
bb) Hakim görüşün tezi.....	129
cc) Sorun hangi şartlarda şekil sebebiyle geçersizliğe engel olunabileceğidir.....	130
dd) "Hiç kimse hileli davranışından hukukî yarar sağlayamaz".....	130
ee) Karşı tarafın güvenini koruma.....	131
ff) Doluş praeteritus'tan sorumluluk ex voluntate değil, ex lege'dir ...	131
gg) Doluş praeteritus halinde menfaatlerin tartılması.....	131
d) Doluş praesens.....	132
e) "Dayanılmaz sonuç" gerekçesiyle müdahale.....	132
f) Sonucun "çok sert" ve "mutlak dayanılmaz" olması.....	133
II. ŞEKİL EKSİKLİĞİNE DAYANMANIN ÇELİŞKİLİ DAVRANIŞ OLUŞTURMASI.....	133
1. Çelişki yasağı ve güveni koruma.....	133
2. Şekil eksikliği durumunda başka hukuki çareler.....	134
3. "Sosyal tipik davranış", "sonuçlandırmacı olgular", "temel edimsiz borç ilişkisi", "eylemsel borç ilişkisi" varsayımlarında çelişkili davranış yasağı.....	135
4. Karşı tarafın kendi edimini ifa etmesi ve sözleşmenin geçerliliğine etkisi.....	136
5. Şekle bağlı sözleşmeye güvenen tarafın tazminat istemi.....	136
6. Şekil eksikliğinden güven sorumluluğunda güven olgusu zayıftır.....	138

§ 10. TEMSİL YETKİSİNİN GERİ ALINMASI, İPTALİ VE GEÇERSİZLİĞİNE RAĞMEN GÖRÜNÜŞTE DEVAMI HALİNDE, KARŞI TARAFIN GÜVENİN KORUNMASI.....	141
I. TEMSİL YETKİSİNİN SONA ERMESİNE RAĞMEN DEVAM EDİYOR GÖRÜNMESİ.....	141
1. Görünüşte temsil.....	141
2. Katlanma temsili.....	143
II. GÖRÜNÜŞTE TEMSİL VE KATLANMA TEMSİLİ VARSAYIMINDA, TEMSİLCİNİN DAVRANIŞLARINA GÖZYUMAN TEMSİL OLUNANIN DAHA SONRA AKSİNE DAVRANMASI YAPILMIŞ VE TAMAMLANMIŞ İŞLEMLERİ ETKİLEMEZ.....	143
1. Çelişki yasağı temsil olunamı bağlar.....	143
2. Yetki belgesi.....	144
3. İcazet (onay) verilmemesi.....	145
4. İmzanın kendisine aidiyeti konusunda susma.....	146
5. Haberci, başkasının adı altında hareket.....	146
6. Güven sorumluluğu.....	146
§ 11. USUL HUKUKUNDA DÜRÜSTLÜK KURALI VE ÇELİŞKİ YASAĞI.....	147
I. USUL HUKUKUNDA DÜRÜSTLÜK KURALI.....	147
II. USUL HUKUKUNDA DÜRÜSTLÜK KURALININ SINIRLANMASI GÖRÜŞÜ.....	149
1. Görünüşün özeti.....	149
2. Savunma hakkının sınırlandırılmaması ilkesinden bakış.....	150
3. Âdil yargılanma hakkı penceresinden bakış.....	152
III. DÜRÜSTLÜK KURALININ USUL HUKUKUNDA UYGULANIŞINA ÖRNEKLER.....	152
IV. USUL HUKUKUNDA ÇELİŞKİ YASAĞI.....	153
v. İSPAT YÜKÜ.....	154
Kaynakça.....	157

PPN: 273084127

Titel: Medenî hukukta çelişki yasağ, / ,Sener Akyol. - . - İstanbul : Vedat, 2007

ISBN: 975-8875-82-5

Bibliographischer Datensatz im SWB-Verbund